

Kocaeli Üniversitesi

Eğitim Dergisi

E-ISSN: 2636-8846

2019 | Cilt 2 | Sayı 2

Sayfa: 106-119

**Kocaeli University
Journal of Education**

E-ISSN: 2636-8846

2019 | Volume 2 | Issue 2

Page: 106-119

Farklı branş öğretmenlerinin Türkçenin akademik başarıdaki rolüne yönelik farkındalığı

Awareness of different branch teachers on the role of Turkish in academic success

Tülay SARAR KUZU, <https://orcid.org/0000-0002-9417-4110>

Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, tkuzu@baskent.edu.tr

İlknur KARŞI, <https://orcid.org/0000-0003-1465-9386>

Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, karsilknur@gmail.com

Bu çalışma, 8-9 Kasım 2018 tarihlerinde Kocaeli Üniversitesi'nde düzenlenen SOS-NAT 2018 Uluslararası Sosyal Bilimlerde Yeni Yaklaşımlar & Eğilimler Kongresi'nde sunulan bildiriden geliştirilmiştir.

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gönderim Tarihi
29 Nisan 2019

Düzeltilme Tarihi
22 Eylül 2019

Kabul Tarihi
18 Ekim 2019

Önerilen Atıf

Recommended Citation

Sarar Kuzu, T., & Karşı, İ. (2019). Farklı branş öğretmenlerinin Türkçenin akademik başarıdaki rolüne yönelik farkındalığı. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(2), 106-119. <http://dx.doi.org/10.33400/kuje.559006>

ÖZ

İletişimin temel aracı olan dilin doğru kullanımı, toplumun önemli bir kesiminde, yalnızca Türkçe öğretmenleri ile dilcilerin sorunu gibi görülmektedir. Oysa dil, her alanda ve yaşamın her boyutunda, herkes için, sağlıklı iletişim kurmak açısından yaşamsal öneme sahiptir. Öğrencilerin anlama ve anlatma becerileri anadilleri ile geliştirildiğinden, doğru ve etkin dil kullanımı genel akademik başarı açısından da ayrıca büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkçe dersi dışında kalan ders öğretmenlerinin, öğrencilerin anadili yeterlilikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki konusunda farkındalıklarını ortaya koymaktır. Çalışma nitel bir çalışma olarak planlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda görev yapan ve rastgele seçilmiş belirlenen 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğretmenleri ile 2017- 2018 öğretim yılı güz dönemi içerisinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında esneklik ve sorulara alınan yanıt oranlarında tamlik sağlanabilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi uygulanmıştır. Öğretmen görüşmelerinden elde edilen veriler doküman analizi yöntemi ile yorumlanmıştır. Çalışma grubuna uzman görüşü alınarak hazırlanan 5 soru yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen cevaplardan elde edilen bulgular yorumlandığında, öğretmenlerin dilin işlevini ve akademik başarıdaki rolünü belli sınırlar içinde değerlendirdikleri; dil yeterliliği konusunda okuma, okuduğunu anlama ve yazma becerilerine odaklandıkları; düşünmenin, fikir üretmenin ve paylaşmanın dil ile gerçekleştiği konusunda yeterli dikkat ve farkındalığa sahip olmadıkları görülmüştür. Çalışma sonucunda öğretmenlerin öğrenci başarısını ölçmede yalnızca doğru cevabı seçip işaretledikleri çoktan seçmeli test kullanmalarının öğrencilerin metin üretme ve çözümlemesine ortam ve olanak sağlamadığı belirlenmiştir. Buradan hareketle hem ders sürecinde hem de öğretilenlerin ölçme ve değerlendirilmesinde, her alanda, söze dayalı dilin kullanımına özen gösterilmesinin ve öğrencide dil yanlışları konusunda dikkat uyandırılmasının öğrencinin akademik başarısına olumlu etki edebileceği değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dil kullanımı, Farklı Branşlar, İletişim, Öğrenme, Türkçe

ABSTRACT

The correct use of language, which is the main tool of communication in society, is seen only as the problem of Turkish teachers and linguists. However, language is of vital importance in terms of establishing healthy communication in all areas and in every dimension of life. Since the students' comprehension and narrative skills are developed with their mother tongue, the correct and effective use of language is of great importance for general academic achievement. The aim of this study is to reveal the awareness of the teachers who are outside the Turkish course on the relationship between their mother tongue proficiency and their academic achievement. The study was planned as a qualitative study and it was carried out with the 5th, 6th, 7th and 8th grade teachers, who were assigned randomly by the Ministry of National Education. Semi-structured interview method was applied to provide flexibility in collecting data and to ensure completeness in response rates. Data obtained from teacher interviews were interpreted by document analysis method. 5 questions were asked to the study group and the findings obtained from the answers to these questions were interpreted; it was seen that teachers' language and language functions were evaluated within certain limits. It is neglected that thinking, thinking, and sharing are realized through language. Teachers focus on reading, reading comprehension and writing skills on language proficiency. In addition, it was observed that the measurement and evaluation tests applied to the students did not allow the students to produce and analyze text, and they were subjected to measurement and evaluation by making selections only in multiple choice tests. From this point of view, it is thought that both the teaching of the lesson and the use of language in the measurement and evaluation of the teachings can have a direct effect on the academic success of the student.

Keywords: Communication, Different branches, Effective communication, Learning, Turkish, Language use

GİRİŞ

Dilin özelliğine ve işlevine ilişkin pek çok tanım mevcuttur. Bu tanımlardan birisi “Dil, dilbilimciler tarafından, bir toplumu oluşturan kişilerin düşünce ve duygularının o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistem olarak tanımlanmıştır” şeklindedir (Beyreli, Çetindağ, Celepoğlu 2011). İnsanın öğrenmesi yaşam boyu sürer. “Öğrenme çok içerikli bir kavram olup görme, işitme, dokunma, tat ve koku duyuları ile algılanan uyarıların beyinde ilişkilendirilme, tekrarlama gibi birden çok beyin işlemi sonucu gerçekleşir” (Bingöl, 1997). Bu süreçte araç öncelikle anadilidir. Birey anadili ile düşünür, anadili ile anlar, anlatır. Yeni fikirler üretir, bu fikirlerini en rahat ve anlaşılır şekilde anadilini kullanarak diğer insanlarla paylaşır. Akademik bağlamda öğrenme ve öğretme bu paylaşımın simetrik görünen anlama ve anlatma şeklinde iki ayrı boyutu ile mümkün olur.

Akademik yaşamda, öğrenci açısından bakıldığında yani öğrenme söz konusu olduğunda anlama boyutu öne çıkmaktadır. “Öğrenme konusundaki kuram ve yaklaşımlar temelde iki başlık altında ele alınmaktadır. Bunlardan ilki koşullanma (çağırışım) yoluyla öğrenmedir ve uyarıcı – uyarılan ilişkisinden yola çıkarak öğrenme kavramını açıklamaya çalışır. İkinci yaklaşım ise zihinsel öğrenme aktivitelerinin tamamını içine alan ve öğrenme sürecini kas seviyesinden zihin seviyesine çıkaran kognitifçi yaklaşımdır” (Arık, 1995). Burada dilin düşünme konusunda araç olma işlevi söz konusudur.

Etkili bir öğrenme ve öğretme için anlaşılabilirliğin, kendini doğru ifade edebilmenin, bilgiyi doğru aktarabilmenin, dolayısıyla dili doğru ve etkili kullanmanın önemi büyüktür. Aktarılan ve öğretilen bilgi ne olursa olsun bunun alıcıya doğru ulaşmasındaki başat öge dildir; çünkü bilgiler ve düşünceler dil aracılığıyla bir bütünlük ve dizgesellik içerisinde sunulur. Bu bağlamda tam ve doğru anlamanın öneminden söz edilebilir. “Tam anlama ‘bir duygu ve düşüncenin kendi akışı içinde kesintiye uğramadan anlaşılması’, doğru anlama ise ‘bize anlatılmak istenen bilgi, duygu ve düşüncelerin olduğu gibi, bir yanlışlığa yol açmadan ve hiçbir şüpheli nokta kalmayacak biçimde bütün boyutları ile kavranılmasıdır” (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 2003).

Türkçe öğretimi programlarında yer alan dinleme ve okuma öğretimi etkinlikleri ağırlıklı olarak anlama stratejilerini geliştirmeye yöneliktir. Bu durumda belleği ve düşünme gücünü destekleyen örgütlenme ve öğrenme stratejileri önem kazanmaktadır. Senemoğlu (1999) sözcüklerin, basit ilişkilerin, ilkelerin ve olguların hatırlanması ve öğretilmesinde bellek destekleyici; daha karmaşık öğrenme hedeflerine (kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme) ulaşmak için de not tutma, özetleme, ana hatları belirleme, bilgiyi şemalaştırma ve tablolaştırma gibi örgütlenme stratejilerini kullanmayı önermektedir.

Dilin sözü edilen önem ve işlevlerinden hareketle, öncelikle öğretim ortamlarında bilgi kaynağı ve aktarıcılarında biri olan öğretmenlerin dilin öneminin farkında olması gerekir. Bir diğer deyişle, her şeyden önce bu konuda öğretmenin bilinçli, özenli, duyarlı, yeterli olması ve bununla ilgili farkındalığının yüksek düzeyde olması beklenir. Aksi halde öğrenciden anlayamadığı bir konuda akademik başarı göstermesi beklenemez.

Görüleceği üzere bu sorumluluk yalnız Türkçe öğretmenlerine yüklenemez. Türkçe dersi dışındaki alanlarda eğitim veren tüm öğretmenlerin de öncelikle kendilerinin; sonra da öğrencilerinin dil yeterliliklerinin farkında olması, dili etkili ve doğru kullanma konusunda onlara örnek olması, onları yönlendirmesi ve gerekirse yaptırım uygulayarak bu konuda öğrencilerde farkındalık oluşturmaya katkıda bulunması gerekir. Çünkü, Kuzu’nun (2008) belirttiği gibi “düşünceleri açık, doğru ve etkili bir biçimde aktarabilmek sistemli düşünmeyi gerektirir. Bu beceriyi kazanan bireyler ancak; amaca uygun metinler oluşturmayı, diğer bir deyişle düşüncelerini sınırlayarak amaca uygun düzenlemeyi, öznel bakış açısıyla düşünce üretmeyi, yazım kurallarını yaşama geçirmeyi ve böylece dilin kurallarına uygun olarak özgürce kendini ifade etmeyi başarabilirler. Tüm bunlar genel akademik başarıyı doğrudan etkileyecektir.”

Bu çalışmada, farklı alanlardaki ders yürütücülerinin; dilin etkili ve doğru kullanımının, öğretilmek istenenlerin daha anlaşılır, kolay kavranabilir ve sistemli öğretilmesinin, öğretilenlerin kalıcılığına etkisi konusundaki farkındalığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bu bağlamda diğer alan öğretmenlerinde farkındalık yaratma özelliğiyle alana katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu bilinçle davranacak öğretmenlerin öğrencilerinin, Türkçenin doğru ve etkili kullanılmasının yalnızca Türkçe derslerinin konusu ve sorunu olduğu şeklindeki mevcut algısının değişmesine de katkı sağlayabileceği varsayılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkçenin kurallı ve etkin kullanımı üzerine eğitim almış Türkçe öğretmenleri dışında kalan farklı alan öğretmenlerinin, öğretim aracı olarak dilin doğru ve etkili kullanılmasının öğrencilerin akademik başarısına katkısı konusundaki farkındalıklarını belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi

Çalışma, nitel bir çalışma olarak planlanmış olup verilerin toplanmasında esneklik sağlanması, sorulan sorulara karşı öğretmenlerin verdiği anlık tepkilerin gözlemlenebilmesi ve sorulara alınan yanıt oranlarında tamlik sağlanabilmesi amacıyla bireysel, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi uygulanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2009, Büyüköztürk, 2015). Öğretmen görüşmelerinden elde edilen veriler doküman analizi yöntemi ile yorumlanmıştır. Verilerin yorumlanması sürecinde güvenilirliğin sağlanması amacıyla uzman görüşü alınmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu; 2018–2019 öğretim yılında, Ankara ilinde yer alan 3 ortaokulda görev yapan çeşitli alanlardan 20 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerin alanları ve sayıları sırasıyla; Matematik (6) , Fen ve Teknoloji (4), Sosyal Bilgiler (3), İngilizce(3), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (2) ve Bilgisayar (2)'dir. Çalışma grubuna bu alanların her birinden çeşitli yaş ve cinsiyette öğretmenler dâhil edilmiştir. Bu sayede örneklemin temsil ediciliği arttırılmıştır.

Tüm farklı branş öğretmenlerine ulaşmanın güçlüğü sebebiyle çalışma grubu belirlenirken ölçüt örnekleme ve tipik durum örnekleme yöntemleri izlenmiştir. Ölçüt (kriter) örnekleme; önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. (Baltacı, 2018). Ölçüt araştırmacı tarafından oluşturulur ya da daha önceden hazırlanmış ölçütler listesi kullanılabilir (Marshall & Rossman, 2014). Tipik durum örneklemesinde ise tipik durumlar, evrende yer alan çok sayıdaki benzeri arasından genel olarak incelenen olay veya olguyu açıklayabilecek düzeyde bilgi içeren durumlardır (Patton, 2005). Bu noktada tipik durum, evreni temsil yeteneği olan ve temel özellikleri bakımından evrenden farklılaşmayan durumları ifade etmek için kullanılmaktadır (Marshall & Rossman, 2014). Araştırmacının bir kültürü veya toplumsal olguyu, bu kültür veya olguya yabancı olan kişilere aktarmak için tipik durumları kullanması önemlidir (Miles & Huberman, 1994).

Verilerin Toplanması

Dilin etkili ve kurallı kullanımının akademik başarıya etkisinin belirlenmesi amacıyla farklı alan öğretmenlerine, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun ve iç geçerliğin sağlanması amacıyla iki alan uzmanı görüşü alınarak oluşturulan şu 5 soru yöneltilmiştir.

- Sizce dilin en önemli üç kullanım amacı nedir?
- Alanınızda ders anlatırken kullandığınız sözcüklerin anadilinde olması anlamayı ve öğrenmeyi nasıl etkilemektedir?
- Beden dilinizi, ses tonunuzu ve vurguyu derslerde işlevsel olarak ne şekilde kullanıyorsunuz? Bu konuda öğrencilere örnek olduğunuzu düşünüyor musunuz?
- Öğrencilerin dil yeterliliklerinin sınavlara nasıl yansıtıldığını düşünüyorsunuz?

- Öğrencilerin dil ve anlatımıyla ilgili herhangi bir yaptırımınız var mı? Dil kullanımını puanlamaya ne şekilde katıyorsunuz?

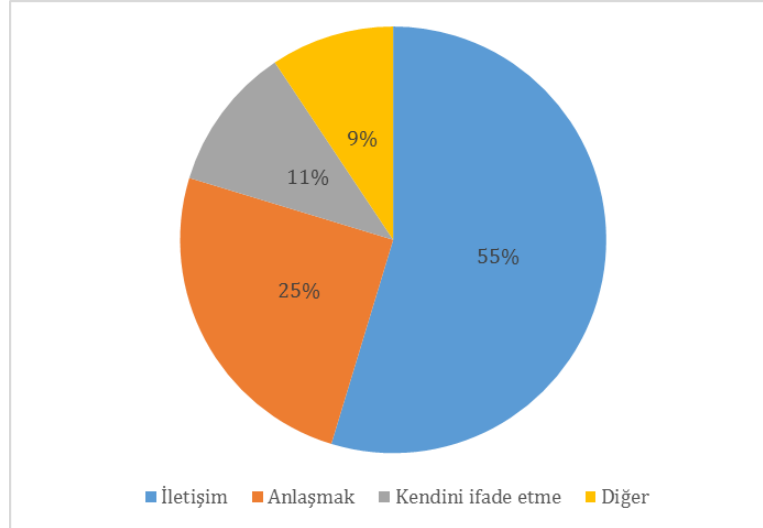
BULGULAR

Dilin En Önemli Üç Kullanım Amacına Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Şekil 1’de görüleceği üzere, görüşme yapılan öğretmenlerin %91’i dilin en önemli kullanım amacının iletişim ve anlaşma olduğunu ifade etmiştir. 2. ve 3. kullanım amaçları için de sırasıyla; kendini ifade etme, anlama, dinleme, yazma, tanıtım gibi amaçlar belirtilmiştir. Öğretmenlerin sadece %15’i iletişim ve anlaşmadan sonra gelmek üzere, düşünce üretmenin de dil kullanılarak yapıldığını belirtmiştir. Öğretmenlere yöneltilen “Sizce dilin en önemli üç kullanım amacı nedir?” sorusuna yönelik öğretmen görüşleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Dilin en önemli üç kullanım amacına yönelik öğretmen görüşleri

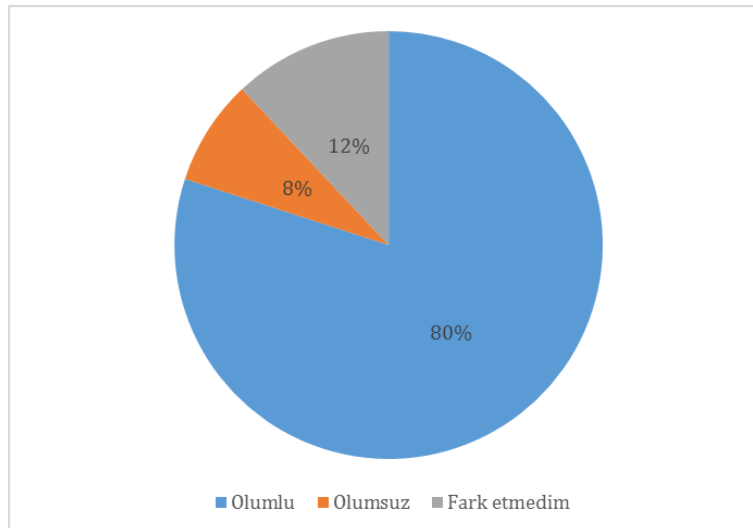
Öğretmen	Özet
Ö1	Anlama, problem çözme, iletişim
Ö2	İletişim, yorumlama, düşünme
Ö3	Anlaşma, duygu ve düşünce aktarma
Ö4	İletişim kurmak, anlamak, duygu aktarımı
Ö5	İletişim, fikir üretme
Ö6	Konuşma, yazma, dinleme
Ö7	Düşündüğünü ifade etme, kendini ifade etme, okuduğunu anlama
Ö8	Anlaşma, tanıtım, rahatlık
Ö9	Kendini ifade, iletişim, düşünme
Ö10	İletişim, duygu ve düşünce yaratmak ve aktarmak
Ö11	İletişim, sorun gidermek, mutluluk
Ö12	İletişim, kendini ifade, anlamak
Ö13	Anlaşmak
Ö14	İletişim, kavrama, prozodi
Ö15	İletişim, iletişim, iletişim
Ö16	İletişim, tanıtım, kendini ifade
Ö17	Duyguları anlatmak, iletişim kurmak, kültürü yaşatmak
Ö18	Kendini ifade etme, şarkı söyleme, ders anlatma
Ö19	Karşılıklı anlaşmak, ifade özgürlüğü, kültür öğrenme
Ö20	İletişim, kendini ifade, anlaşmak

Şekil 1. Dilin en önemli 3 kullanım amacına yönelik görüşler

Kullanılan Kelimelerin Anadilde Olmasının Anlamaya ve Öğrenmeye Etkisine Yönelik Bulgular

Araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri ders anlatımında kullanılan kelimelerin Türkçe olmasının öğrenmeyi ve anlamayı etkilemesine yönelik soruya ilişkin cevaplardan elde edilmiştir. Şekil 2'de görüleceği gibi çalışma grubundaki öğretmenlerin %80'i yabancı kelimelerin ve terimlerin Türkçeleştirilerek açıklanmasının dersi kolaylaştırdığı ve öğrenmeyi olumlu etkilediği yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenler; özellikle fen ve teknoloji ve matematik derslerinde karşılaşılan yabancı kökenli kelimelerin çokça geçtiği konuları anlatırken oldukça zorlandıklarını ifade etmektedir. Örneğin; bir Matematik öğretmeni bu durumu "Reel, rasyonel, irrasyonel sayıların bizim öğrencimizde bir karşılığı olmuyor; bu yüzden özellikle bu konuları anlatırken zorluk çekiyoruz." şeklinde ifade etmiştir. Buna ek olarak; görüşme grubunda yer alan bir Fen ve Teknoloji öğretmeni, yabancı kelimelerin anlaşılabilmesi için sürekli farklı materyaller bulup kullanmak zorunda olduklarını, öğrenmenin gerçekleşmesi için kullandıkları kelimenin öğrencide bir karşılığının bulunması gerektiğini ifade etmiştir.

Şekil 2. Kullanılan kelimelerin anadilde olmasının anlamaya ve öğrenmeye etkisine yönelik görüşler

Şekil 2'ye bakıldığında; olumsuz görüş bildiren %8'lik öğretmen grubu evrenselleşmiş kelimelerin (terimlerin) Türkçeleştirilmesinin derse katkı sağlamayacağını ve konuya adapte olmayı zorlaştıracağını belirtmişlerdir. Şekil 2'ye göre, ders anlatımında kullanılan kelimelerin öz Türkçe

olmasının öğrenmeye ve anlamaya katkısı üzerine herhangi bir düşüncesi olmayanların oranı % 12'dir. Öğretmenlere yöneltilen "Alanınızda ders anlatırken kullandığınız kelimelerin anadilde olması anlamayı ve öğrenmeyi nasıl etkiliyor?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Ders anlatırken kullanılan kelimelerin anadilde olmasının anlamaya ve öğrenmeye etkisi

Öğretmen	Özet
Ö1	Olumlu etkiliyor, kelime anadilde olunca anlamlandırmak ve anlamak kolaylaşıyor. Latince terimleri anlamakta zorlanıyorlar.
Ö2	Olumlu yönde etkiliyor.
Ö3	Dikkat etmedim.
Ö4	Olumlu etkileniyor. Türkçe kelimeler daha rahat kavranıyor.
Ö5	Daha anlaşılabilir olmayı sağlıyor. Öğrenciler daha rahat kullanıyor.
Ö6	İngilizce öğretirken anadilde kullanım mümkün olmuyor.
Ö7	Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri düşük olduğu için ders içinde sürekli kelime anlamlarını soruyorlar.
Ö8	Anadile çevrilmiş kelimeler karışıklığa yol açabiliyor.
Ö9	Çok olumlu etkiliyor. Çünkü karşı tarafın anlayabildiği ölçüde anlatabiliriz.
Ö10	Anadilde sözcük kullanımı çözümlenmeye ve anlamaya daha müsait olduğu için çocuğun hafızasını güçlendiriyor ve kelimeyi, dolayısıyla konuyu kavrayan çocuktan bu sayede direkt ve doğru yanıtlar ve dönütler alabiliyoruz.
Ö11	Genellikle olumlu fakat terimler ve evrenselleşmiş kelimeler çevrilmemeli.
Ö12	Anadilde türetilmiş kelimeler öğrencilerin yaratıcılıklarını ve anlamalarını kolaylaştırıyor fakat yeni oluşumlar için yabancı kökenli kelimeler dile yerleşmeden Türkçeleri oluşturulmalı.
Ö13	Olumlu etkiler.
Ö14	Anlama ve telaffuzu olumlu etkiliyor. İletişimde netlik sağlıyor.
Ö15	Genel olarak olumlu fakat uydurma olmamalı, yeni kelimeler dile girmeden çevrilerek direkt olarak Türkçesi öğretilmeli.
Ö16	Yabancı kökenli kelimeleri ana dile çevirdiğimizde çok daha kolay anlaşılıyor. Kavram anlaşılmadan konu anlaşılmayacağı için yabancı kelimelerde önce kelimeyi açıklayıp dersi anlatabiliyoruz.
Ö17	Doğrudan olumlu etkiler.
Ö18	Olumlu etkiler.
Ö19	Anadilde kelime kullanımı anlamayı çok kolaylaştırıyor.
Ö20	Farklı dillerdeki kelimelerin Türkçede karşılığı olabilecek kelimeleri anlatmadan öğrencilere konuyu özümsetemiyoruz.

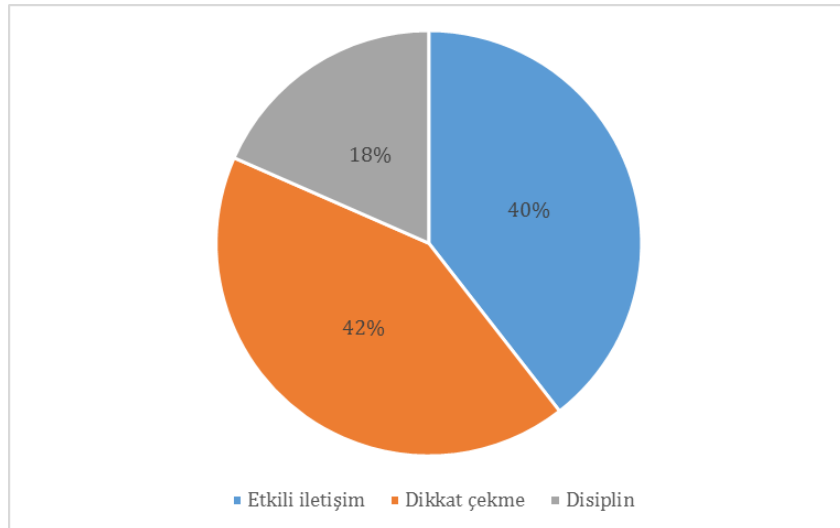
Beden Dili, Ses Tonu ve Vurgu Kullanımına Yönelik Görüşlerden Elde Edilen Bulgular

Derslerde beden dili, ses tonu ve vurgunun kullanılması ve bu konuda örnek olunmasıyla ilgili yöneltilen soruya büyük oranda, sesin ve bedenin konuşmada etkili kullanılmasının sınıf hâkimiyetini kolaylaştırdığına yönelik cevaplar verilmiştir. Şekil 3'te görüleceği gibi, öğretmenlerin % 82'si bürün öğeleri kullanımının öğrenci ile etkileşimi arttırdığı ve dikkat çekmeye fayda sağladığını belirtmiştir. Ancak öğretmenlerin %18'lik kısmı ses tonu ve vurguyu etkili iletişimden ziyade sınıfta etkililik ve disiplin için kullandıklarını ifade etmiştir.

Öğretmenlere yöneltilen "Beden dilinizi, ses tonunuzu ve vurguyu derslerde işlevsel olarak ne şekilde kullanıyorsunuz? Bu konuda öğrencilere örnek olduğunuzu düşünüyor musunuz?" sorusuna yönelik öğretmen görüşleri Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3: Beden dili, ses tonu ve vurgunun derslerde işlevsel olarak kullanımına yönelik görüşler

Öğretmen	Özet
Ö1	Sesimi yükseltip alçaltarak, şive yapıp ilgi çekerek ders anlatırım.
Ö2	Bunlar iletişimde kullandığımız öğeler, iletişimi etkiler.
Ö3	Ses tonumu ve mimiklerimi aktif kullanarak disiplin sağlıyorum.
Ö4	Önemli konularda ses tonumu yükseltir ve tekrarlar yaparım. Öğrencilere konuyu kavratmaya çalışırım. Ses tonunun konu anlatımında önemli olduğunu düşünüyorum.
Ö5	Örnek olduğumu düşünerek etkili kullanmaya çalışıyorum.
Ö6	Sistem telaffuza çok müsait değil, ben kullanıyorum fakat öğrencilerden yazılı ve okumaya yönelik dönüt alıyorum.
Ö7	Sürekli ayakta ve aktif ders anlatırım. Beden diline çok önem veririm.
Ö8	Ses tonunu, beden dilini, gözle iletişimi kullanıyorum. Vücut dili anlamayı kolaylaştırıyor. Disiplin için de kullanıyoruz.
Ö9	Beden dilimi aktif kullanırım.
Ö10	Bir tiyatrocü gibi beden dili ve mimikleri kullanırım. İlgi çekerek ders anlatırım.
Ö11	Kesinlikle harikayım.
Ö12	Ses tonumu ve beden dilimi kullanırım, göz teması kurarım.
Ö13	Örnek olduğumu düşünüyorum, ses tonumu etkili kullanıyorum.
Ö14	Beden dilimi ve mimiklerimi çok kullanırım. Dersi oyunlaştırarak eğlenceli ve etkili hale getiririm.
Ö15	Dikkat çekmek için önemli ya da farklı yerlerde sesimi değiştiririm.
Ö16	Genellikle dersi ayakta anlatırım. Ses tonumu anlatacaklarımı sınıfa duyurmak için etkili ve yüksek kullanırım.
Ö17	Dikkat toplamak ve ilgi çekmek için kullanırım.
Ö18	Ders içinde sevinç, kızgınlık gibi duygularımı sınıfa aktarmak için beden dilimi ve ses tonumu kullanırım.
Ö19	Örnek olduğumu düşünmüyorum fakat etkili kullanmaya çalışırım. Göz teması kurmaya ve sınıfta sürekli hareket etmeye özen gösteririm.
Ö20	Sınıfta dikkati toplamak ve sınıfı susturmak için çokça kullanırım.

Şekil 3. Beden dili, ses tonu ve vurgunun derslerde işlevsel olarak kullanımına yönelik görüşler

Öğrencilerin Dil Yeterliliklerinin Sınavlara Yansımaya Yönelik Bulgular

Öğrencilerin dil yeterliliklerinin sınavlara nasıl yansıdığı sorusuna Tablo 4'te görüleceği üzere öğretmenler, dil becerilerinin ölçmeyi oldukça etkilediği yönünde görüş bildirmiştir. Genel olarak

öğrencilerin; okuduğunu anlama, kelime hazinesi ve sözlü anlatımda zayıf olduğunu bildiren öğretmenler, bu konunun ölçmede oldukça gözlenebilir olduğunu ifade etmektedir. Sistemin, yerleştirme sınavlarında çoktan seçmeli test uyguluyor olması sebebiyle öğretmenleri de çoktan seçmeli sorularla bir ölçme yapmaya yönelttiği birçok öğretmen tarafından özellikle belirtilmiştir. Bu sebeple öğretmenler açık uçlu sorularla ölçme yapmadıklarını belirtmekle birlikte, çoktan seçmeli sorularda öğrencilerin okuduklarını anlayamama, yorumlayamama ve problem çözememe sorunlarının altını çizmiştir. Öğretmenlere yöneltilen “Öğrencilerin dil yeterliliklerinin sınavlara nasıl yansıdığını düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik öğretmen görüşleri Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Öğrencilerin dil yeterliliklerinin sınavlara nasıl yansıdığına yönelik görüşler

Öğretmen	Özet
Ö1	Öğrencilerin geneli problemleri anlamıyorlar ve bu yüzden çözemiyorlar. Bu da akademik başarılarını düşürüyor.
Ö2	Dikkat etmedim.
Ö3	Yansıyor.
Ö4	Öğrencileri bu konuda yeterli bulmuyorum. Çok az kelimeyle konuşuyorlar. Yazmaktan yoruluyorlar.
Ö5	Çok yansıyor. Öğrencilerin dil yeterliliği konusunda en büyük eksik okuduğunu anlama.
Ö6	Öğrenciler dili doğru kullandığı ölçüde sınavlarda başarı sağlıyor.
Ö7	Öğrenciler dil konusunda çok yetersiz. Sınavlarda bilgiyi kavrama ve yorumlamaya yönelik sorular soruyoruz ve çok zorlanıyorlar.
Ö8	Öğrenciler çoktan seçmeli sorularda iyi fakat konuşmada başarısızlar. Konuşurken öğrencilerde korku ve endişe oluyor.
Ö9	Test sınavlarda çok yansımıyor fakat okuduğunu anlama ve problem çözme (matematik problemleri) konusunda sıkıntı yaşıyoruz.
Ö10	Anadil ne kadar yeterli ve doğru kullanılıyorsa diğer derslerde anlama ve öğrenme o kadar kolay oluyor.
Ö11	Harften gelen okuma sistemi bütüncül bakmayı engelliyor. Kelimeyi anlamayan çocuk cümleyi de anlamıyor. Heceden okuma öğrenen öğrencilerde anlama ve algılama daha yüksekti.
Ö12	Dilini güzel kullanan öğrenci dersi daha iyi anlıyor ve daha çabuk öğreniyor. Kelime hazinesi, düşünme kapasitesi ve ilişki kurma dili iyi kullanan öğrencilerde daha iyi oluyor.
Ö13	Öğrenciler dil yeterliliği ve cümle kurma konularında çok eksikler.
Ö14	Dilden çok derse hazır gelmek başarıyı etkiliyor.
Ö15	Dilde yeterlilik başarıyı etkiliyor.
Ö16	Dili anlamayan, çıkarımlar yapamayan hiçbir dersi anlayamaz.
Ö17	Genellikle test yaptığımız için sınavlarda göremiyorum fakat sözlü iletişimde de öğrencilerin ifade gücü çok düşük.
Ö18	Genellikle test yapıyoruz.
Ö19	Öğrenciler dil yeterliliği konusunda çok zayıf. Çok az kelimeyle konuşuyorlar. İfade ve yorum konusunda yetersizler.
Ö20	Genellikle test yapıyoruz.

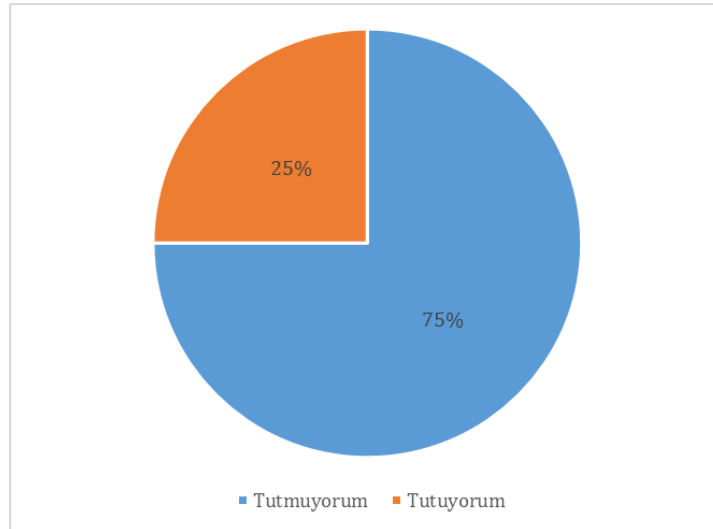
Öğrencilerin Dil ve Anlatımına Yönelik Yaptırımlara İlişkin Bulgular

Sınavlarda öğrencilerin dil konusunda uyarılması ve dil kullanımının puanlamaya tabi tutulması ile ilgili soruya, Şekil 4’te görüleceği gibi, öğretmenlerin %75’i dil kullanımını puanlamaya tabi tutmadığı cevabını vermiştir. Buna gerekçe olarak, uygulanan testlerin çoktan seçmeli olması gösterilmiştir. Buna rağmen, dil kullanımını puanlamadığını belirten öğretmenler, bu puanlamayı gerekli gördüklerini; çünkü bu tür puanlamanın, öğrencilerin hatalarının farkında olmalarını sağlayacağını ve kullandıkları dili düzeltmeye teşvik edeceğini belirtmişlerdir. Dil kullanımını önemseyerek puanlamaya tabi tuttuğunu belirten öğretmenlerin oranı %25’tir. Bu kitlenin büyük çoğunluğunu yabancı dil öğretmenleri oluşturmaktadır.

Öğretmenlere yöneltilen “Öğrencilerin dil ve anlatımıyla ilgili herhangi bir yaptırımınız var mı? Dil kullanımını puanlamaya ne şekilde tabi tutuyorsunuz?” sorularına yönelik öğretmen görüşleri Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin dil ve anlatımına yönelik yaptırımlara ilişkin bulgular

Öğretmen	Özet
Ö1	Tutmamız gerekiyor fakat bunu da puanlamaya dâhil edersek hiç puan alamayacaklarını düşünüyorum.
Ö2	Evet tutuyorum. Noktalama işaretleri, düzenli ve güzel yazıyı dikkate alıyorum.
Ö3	Tutmuyorum, çoktan seçmeli test uyguluyorum.
Ö4	Hayır.
Ö5	Tutuyorum. Bunu önemsiyorum.
Ö6	Buna dikkat etmiyorum fakat sorularımı okuduğunu anlamaya yönelik hazırlıyorum.
Ö7	Dil kullanımını, cümlelerin anlaşılır olmasını puanlamaya tabi tutuyorum fakat noktalama ve yazım yanlışlarını tutmuyorum.
Ö8	Tutmuyorum, sınavları çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma şeklinde düzenliyorum.
Ö9	Tutmuyorum fakat gerektiğini düşünüyorum.
Ö10	Tutmuyorum fakat soruları oluştururken anlaşılır ve doğru yazmaya dikkat ediyorum.
Ö11	Tutuyorum.
Ö12	Hayır, çünkü çoktan seçmeli test uyguluyorum.
Ö13	Hayır, fakat puanlanması gerektiğini düşünüyorum.
Ö14	Tabii bu konuyu önemsiyorum.
Ö15	Tutmuyorum çünkü dil kullanımını kötü olduğu için anlamakta bile zorlanıyorum. Puanlarsam öğrencilerin aleyhine olur.
Ö16	Tutmuyorum.
Ö17	Test yaptığımız için tutamıyoruz.
Ö18	Hayır.
Ö19	Tutuyorum. Bunun kesinlikle yapılması gerektiğini düşünüyorum. Dikkat uyandırılmadığı sürece düzelmeye gözlenemez.
Ö20	Hayır, fakat tutulması gerektiğini düşünüyorum.

Şekil 4. Öğrencilerin dil yeterliliklerinin sınavlarda değerlendirilmesine yönelik görüşler

TARTIŞMA ve SONUÇ

Akademik başarı, öğrenme ve öğretme süreçlerinde dilin doğru kullanımıyla etkili, faydalı ve kalıcı hale gelir. Kimseden yeterince anlamadığı ya da yanlış anladığı bir konuya ilgi duyması ve başarı göstermesi beklenemez. Bu başarı ve ilginin oluşturulmasında önemli bir yer tuttuğu kabul edilen dilin öğretme aracı olma işlevinin, farklı alan öğretmenlerince nasıl algılandığını ortaya koymak amacıyla yürütülen bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenlere dil kullanımının en önemli üç amacını belirtmeleri için yöneltilen sorudan elde edilen bulgu, farklı alan öğretmenlerinin dili büyük ölçüde iletişim, aktarım aracı olarak gördükleri şeklindedir. Katılımcı öğretmenlerin dilin bilişsel süreçleri başlatan öge olması ile dilin algılama ve düşünceleri oluşturmadaki öneminden söz etmedikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin %91'i dilin önemini iletişim ve kendini ifade etme gibi sözlerle açıklamaktadır. Dilin bilişsel süreçlerin tamamında etkin olduğu, düşünceleri aktarmanın, öncesinde de oluşturmanın dille gerçekleştiği konusunda farkındalıklarının olmadığı anlaşılmaktadır. Bu da öğretmenlerin, dilin doğru ve etkili kullanımının düşünmeyi, anlamayı ve anlatmayı, dolayısıyla da öğrenmeyi doğrudan etkilediğinin yeterince farkında olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Yine öğretmen görüşlerinden Türkçeleşmiş kelimelerin, özellikle Türkçe terimlerin anlamayı ve öğrenmeyi oldukça kolaylaştırdığı sonucu çıkarılmıştır. Alanyazında karşılaştığımız bazı çalışmalarda Türkçe köklerden türetilen terimlerin konunun anlaşılmasında daha etkili olduğu belirtilmiştir. Kelimeler yalnızca anlatmaya değil, anlamaya da yardımcı olur. Kelimelerin anlamını bilmeden okunanların ya da söylenenlerin anlamının bilinmesi imkânsızdır. (Melanlioğlu, 2008). Araştırmalar; ses, biçim, anlam ve sözdizim özellikleri sebebiyle Türkçenin sistemli olma özelliğiyle; rahat öğrenilme, çözümlenme, yeni terim, bilgi ve fikirler üretmeye oldukça yatkın bir dil olduğunu göstermektedir. "Türkçe, bağlamsal düşünme mantığı ile oluşturulmuş bir dildir" (Onan, 2008). "Türkçenin bir dilbilgisi kitabını okumak, bu dili öğrenmek niyetinde olmayanlar için bile gerçek bir zevktir. Türlü dil bilgisel biçimlerin belirtilmesindeki ustalık, ad ve eylem çekimi sistemindeki düzenlilik ve bütün dil yapısındaki saydamlık ve kolayca anlaşılabilme yeteneği, insan zekâsının dil aracıyla beliren üstün gücünü kavrayabilenlerde hayranlık uyandırır. Araç olarak, Türk dilindeki duygu ve düşüncenin en ince ayrımlarını belirtebilme, ses ve biçim öğelerini baştan sona dek düzenli bir sisteme göre birbiriyle bağdaştırıp dizileme gücü, insan zekâsının dille gerçekleşen bir başarısı olarak belirir. Türk dilinde her şey saydamdır, apaçıktır" (Müller, 1891). Ders anlatımında kullanılan kelimelerin, algılama ve terimi doğru kodlama noktasında anadilde türetilmiş olmasının önemli olduğu yönündeki öğretmen görüşleri Müller'in bu görüşüyle de desteklenmiştir.

Öğretmenlerin; ders anlatımında beden dili ve bürün öğeleri kullanımının iletişime ve öğrenmeye etkileri konusundaki farkındalıklarının değerlendirmesi amacıyla çalışma grubuna yöneltilen sorudan elde edilen bulgular yorumlandığında ulaşılan sonuç şöyledir: Öğretmenler beden dilini özellikle de bürün öğelerini ve bu öğeler aracılığıyla sağlanan anlaşılabilirliği ne kadar önemserse, öğrencilerin derse ilgi ve başarıları da o kadar artmaktadır. Görüşmelerden anlaşıldığına göre öğretmenler ders anlatımında beden dilini ve bürün öğelerini önemsemekte ve bu öğeleri; güdüleme, iletişimin etkililiği veya ilgi çekmekten çok disiplini ve sınıfa hakimiyeti sağlamak amacıyla bilinçli olarak kullanmaktadır. Sınavlar aracılığıyla öğrencilerin dil yeterliklerinin farkında olma durumlarını saptamak amacıyla öğretmenlere yöneltilen sorudan elde edilen bulgulara bakıldığında şu sonuca ulaşılmıştır: Öğretmenler merkezi yerleştirme sınavlarının etkisiyle çoktan seçmeli teste yönelmekte, bu nedenle dil kullanımını gerektiren açık uçlu sorularla nitelikli bir ölçme ve değerlendirme yapamamaktadır. Öğretmenler kullandıkları ölçme aracının sınırlılığı gerekçesiyle öğrencilerin yalnızca okuduğunu anlama seviyelerini görebildiklerini, dolayısıyla dil yeterliklerini tümüyle gözlemleyemediklerini belirtmektedirler. Öğrencilerin dil kullanımındaki özensizliği de bu nedene bağlanabilir. Yazmaya ve konuşmaya teşvik edici bir ders ortamının bu bağlamda öğrencilerin derse ilgisine ve dolayısıyla akademik başarısına önemli katkı sağlayacağı ileri sürülebilir. Buradan hareketle, öğrencilere sözel metin üretme ve çözümleme yoluyla ölçme değerlendirme yapılabilecek bir sınav sistemine geçilmesi önerilebilir.

Çalışma grubuna yöneltilen son soru; dil kullanımının puanlamaya katılmasıyla ilgilidir. Bu soruyla öğretmenlerin dil kullanımına vermesi gereken önemin vurgulanması amaçlanmıştır. Öğretmenler bu soruda da ölçme ve değerlendirme araçlarının sınırlılığını öne sürerek dil kullanımını puanlamaya katmadıklarını belirtmişlerdir. Puanlama; bir dış isteklendirme unsuru olarak eğitim bilimi açısından tercih edilmese de, en azından başlangıçta, dilin önemine dikkat çekme ve bilinç uyandırma amacıyla kullanılabilir.

Tüm bulgular yorumlandığında, öğretmenlerin dili ve dilin işlevlerini belli sınırlar içinde değerlendirmekte olduğu görülmüştür. Bu nedenle sorulara “Öğrencilerin okuduğunu anlama seviyeleri çok düşük”, “Konuşma ve yazma becerileri çok düşük” şeklinde genel ve sınırlı cevaplar vermişlerdir. Öğretmenler, bu yetersizliklerin Türkçe derslerinde düzeltilmesi ve geliştirilmesi gerektiğine yönelik görüş bildirmişlerdir. Oysa dil, tüm ders alanlarını ilgilendiren bir olgudur. Bu yönüyle Türkçe dersi ve dil bilgisi alanının çok ötesinde; anlaşmanın, öğrenmenin ve akademik başarının temelinde öğretim alanının tüm paydaşları için dilin doğru kullanımı bir gerekliliktir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın kümesi 2018–2019 öğretim yılında, Ankara ilindeki 3 ortaokulda görev yapan çeşitli alanlardan 20 öğretmenle sınırlıdır. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise tüm farklı alan öğretmenlerine ulaşmanın güçlüğü sebebiyle çalışma grubu belirlenirken ölçüt örnekleme ve tipik durum örnekleme yöntemlerinin seçimiyle ilgilidir.

REFERENCES

- Arık, A. (1995). *Öğrenme psikolojisine giriş*. İstanbul: Der.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 231-274.
- Beyreli, L., Çetindağ, Z., & Celepoğlu, A. (2011). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Sever, S. (2003). *Türkçe öğretimi türkçe ve sınıf öğretmenleri için*. Ankara: Engin Kuzu, T. (2008) Üniversiteler için Türk dili ders kitabı. Güzel A. (Ed.), *Anlama ve Anlatma içinde* (s.278-289). Ankara.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. New York: Sage.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage.
- Onan, B. (2009) Türkçe dil yapılarının ana dili eğitimindeki işlevleriyle ilgili bazı tespitler. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 4, 83-92.
- Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe öğretiminde kelime hazinesinin önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 30-45.
- Müller, M. (1899). Lectures on the science of language I, s. 421 (Çev.) Dilaçar A. , (1964) Türk Diline Genel Bir Bakış, TDK, 39-40.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Senemoğlu, N. (2001) *Öğrenme ürünleri ve eğitim. İlköğretimde etkili öğretim ve öğrenme öğretmen el kitabı modül 1*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2009). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Learning takes a lifetime. Within this period, the way of learning is primarily native language. Individuals think, understand and speak in their native language. They come up with ideas and shares their ideas simply and understandably with others through their native language. In an academic context, learning and teaching make up two distinct dimensions of this sharing, which seem symmetrical. In this case, for effective learning and teaching, the importance of comprehensibility, expressing yourself well, conveying knowledge accurately, thus the ability to use the language properly and effectively are indisputable facts. Whatever is taught, the most significant element is language in reaching it. Therefore, at first, it is expected that the source of information in learning environment and the teachers who are one of the main transmitters of it should be aware of the importance of language. For this, first of all, teachers must be conscious, sensitive and qualified themselves on this point and also their awareness about it must be sufficient, otherwise it would be inappropriate to expect academic achievement in a subject that students are not able to understand.

Method

The aim of this study is to determine the awareness of the teachers from different branches about the influence of using Turkish language accurately and effectively on students' academic achievement.

The study was planned as a qualitative study and it was carried out with the 5th, 6th, 7th, and 8th grade teachers who work in the secondary schools of Ministry of National Education. In order to provide flexibility in the data collection and completeness in the response rates, semi-structured interview method was used. The data obtained from the teachers' interviews were interpreted by document analysis method. Five questions below were prepared by taking expert opinions to the study group and the findings obtained from the answers to these questions were interpreted.

- What do you think the three most important purposes of the language are?
- How does it affect understanding and learning that the words you use in your branch while teaching are in your native language?
- How do you use your body language, tone and emphasis of voice functionally in classes? Do you think that you are a very good example in this sense?
- How do you think students' language proficiency reflects in exams?
- Do you have any sanctions regarding the language and expression of your students? To what extent do you require linguistic performance in scoring?

Discussion and Conclusion

Learning and teaching, these two elements that are the basis of academic achievement, become permanent, useful and efficient through accurate use of language. No one can be expected to be interested in the subject that he has not understood or he has misunderstood, or successful in it. In this study where we have conducted in order to reveal how different branch teachers perceive the function as a means of teaching of the language that we accept as having an important place in the creation of success and interest, we have concluded the results below.

It was seen that the participant teachers were not able to express the importance of language as an element that starts cognitive processes through perception and thinking. The vast majority of the teachers explained the importance of language through words such as communication and self-expression. It has been understood that language is effective in all cognitive processes and that it has not been sensed that coming up with an idea is achieved through language before transferring knowledge-ideas. It can be interpreted that the teachers are not aware that accurate and effective use of language directly influences thinking, understanding and thus learning.

It was concluded that Turkish words, especially Turkish terms, make learning and teaching easy, based on these findings. It has been pointed out that the terms derived from Turkish words roots are more effective in understanding the subject in some studies that we have come across in the literature.

As it is understood from the interviews, the teachers have taken activities of prosody elements into consideration and have used these elements by knowing the importance in communication. However, at this point, it has been seen that the purpose is to provide class dominance instead of motivation, effectiveness and drawing attention.

The teachers pointed out that they could only see students' the levels of understanding what students read, thus they could not observe exactly their language competencies. In this respect, it can be said that the testing system should be replaced with a testing system that is able to measure students' levels in spoken language. It is claimed that a learning environment that encourages writing and speaking contributes significantly to students' interest in classes and thus their academic achievement.

Another question addressed to the working group is about scoring the use of language. With this question, it has been aimed at determining and emphasizing the importance the teachers attach to the use of language and language. Asserting assessment and evaluation instrument in this question, the teachers stated that they did not include the use of language in scoring. It can be claimed that grading, although it is preferred as an external motivation from the point of view of educational science, can be used, at least in the beginning, to attract attention and raise consciousness to the importance of language.

When all the findings were interpreted, it was seen that the teachers evaluated the language and functions of it within certain limits. Therefore, they gave general and limited answers to the questions such as "the level of understanding what students read is very low" "speaking and writing skills are very low". The teachers present an opinion that these shortcomings should be corrected and improved in Turkish lessons. However, language is the element that initiates thinking. From this aspect, beyond Turkish lesson and the field of grammar, accurate use of language is a must for all the stakeholders of teaching branches at the basis of agreement, learning and academic achievement.